

Kogukonnasündmuste kalender on tihe. Vali endale sobiv ja tule kohale võimalusel jala või rattaga.

Fotod: Terje Atonen

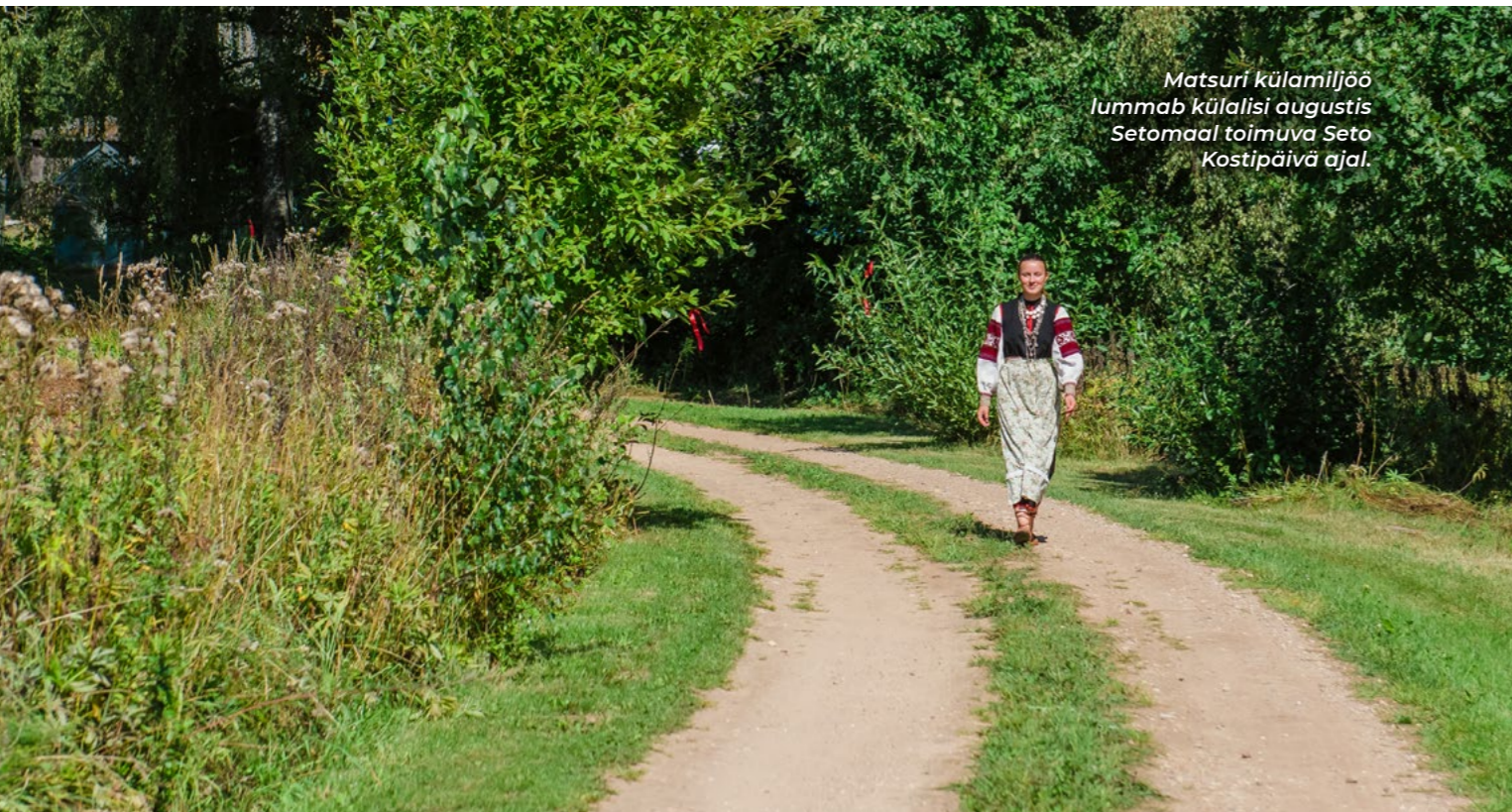
Kultuuripealinna teejuht Lõuna-Eestisse

Kultuuripealinn käib täistuuridel. Mitmele sündmusele oled sa juba jõudnud? Kui alles plaanid oma suviseid käike, siis siit leiad väikese teejuhi tänavusse Euroopa kultuuripealinna ehk ellujäämise kunstide mekasse Tartusse ja Lõuna-Eestisse. Pane silm peale kogukonnasündmustele, sest nii mõnigi ehe elamus väärib kollektseerimist.

Kogukonnasündmuste seast leiab teatrit, kunsti ja muusikat, maitseelamusi, õpitubasid, arutelusid, meeldejäävaid loodusretki ja palju muud. Seejuures ei toimu sündmused mitte ainult Tartus, vaid erinevates paikades üle kogu Lõuna-Eesti. Põnevaks muudavad need ettevõtmised asjaolu, et kõik kogukonnasündmused kannavad paikkonna väärtusi ja on korraldatud kohalike inimeste enda poolt.

Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm, mille raames leiab aset 20 projekti enam kui 120 sündmusega, kuulub Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammi. LEADER-tegevusrühmade toel ja kultuuripealinna toetusel juba 2023. aastal alanud sündmused tõid mullu osalema 16 610 inimest. Tule sinagi, sest Lõuna-Eesti kui euroopaliku kultuuriruumi piiriala unikaalsust saab kõige paremini mõista just kohapeal.

Matsuri külamiljöö lummas külalisi augustis Setomaal toimuva Seto Kostipäivä ajal.

Kultuuripealinn oma paljude sündmustega on suur kirju ettevõtmine, mille raames Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm pakub personaalsemaid kogukonnasündmuseid. Mõned neist said alguse juba 2023. aastal, mõned aga sünnivad esmakordselt tänava, kultuuripealinnas aastal.

Mullu publikuni jõudnud kogukonnalavastus „Leevaku kullakaevur“ valmis professionaalsete näitlejate ja Leevaku kogukonna tihedas koostöös ning pälvis sedavõrd hea tagasiside, et kogukond otsustas sündmust tänava korrata (alates 30.07) ja isegi laiendada. Kambja kandis aga etendub juuni lõpus päris uus dokumentaallavastus „Õhud meie vahel“ (alates 21.06), mis jutustab kliimamuutustega kokku puutunud inimeste elulisi lugusid. Oktoobris etendub ka linnaruumilavastus „Läbi linna: Valga+Valka“ (alates 4.10).

Kogukonnafestivalid Navil (20.07) ja Rõuges (7.09), roosifestival Kaagjärvel (27.07) ja Kagu-Eesti inspiratsioonifestival (14.09), jõeretkede sari „Avasta Emajõgi“ (alates 20.04), filmi- ja maalimaastike matkasari Otepääl (alates 3.07), rännaklavastus „Eedeni aed“ Luke mõisapargis (alates 16.05), samuti Antsla avastamata aarete ehk järvede tutvustamiseks korraldatud sündmus (30.-31.08) kutsuvad huvilisi kogukondade juurde, sidudes sündmused erinevate meeltega tajutavateks elamusteks.

Erilised on ka mitmed teised kogukonnaprogrammi raames peetavad kultuurisündmused: ühe erilise põliskeele hoidmise nimel toimuv I Kodavere laalupido (2.06), Seto tantsupido (29.06), avatud saunade nädalavahetus Rõuges (19.-20.10) ning muidugi toidusündmused, mis ei jäta külmaks ühtegi maitsekütti – Seto Kostipäiv (10.-11.08), Peipsi Toidu Tänav

175 km (17.-18.08) ja Tartumaa toidusündmused sari „Tirin“, mis vältab lausa aasta lõpuni.

Kultuuripealinn avab ukse

Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi tiimi liige, Võrumaa Partnerluskogu tegevjuht Kerli Kanger peab oluliseks, et Euroopa kultuuripealinn toob piirkonda uusi külalastajaid ja samas annab kohalikele inimestele uut indu üheskoos tegutsemiseks. „Kiirelt muutuv maailmas peame leidma nutikaid viise, et piirkonnale tähelepanu tuua. Kultuuripealinn avab ukse, et suhtlus saaks vabamalt toimuda mõlemas suunas – nii on võimalik lubada maailm oma õuele ja tutvustada siinseid eripärasid, luua uusi kontakte ja saada seeläbi tugevamaks,“ ütleb ta.

Kangeri sõnul kõnetavad külalisi üha rohkem kohalikud sündmused, mis on veidi teistmoodi, ent puudutavad meile kõigile olulisi teemasid, näiteks füüsiline ja vaimne tervis, puhas toit, elukeskkond, samuti kultuur ja esivanemate pärand. „Kogukonnasündmused innustavad kohalikke inimesi koostööle ja tulemus on juba praegu näha – mitmed mullu alanud sündmused jätkuvad ka tänava. Näiteks algselt ühekordsena kavandatud Rõuge kogukonnafestival sai nii head tagasisidet, et see andis eestvedajatele indu jätkata,“ kõneleb Kanger.

Ta lisab, et nii Võrumaal kui ka Kagu-Eestil tervikuna on mitmeid tugevusi, võlusid ja pärleid, ent neid ei pruugi külalastajad kohe leida. Seepärast ongi oluline, et Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammist alguse saanud koostööalgatused saavad väljundi kultuuripealinnas raames ja jätkuvad ka edaspidi. „Kogukondade suurenev teadlikkus, näiteks koostöö ja kaasamise osas, keskkonna teemadel ja ligipääsetavuse küsimustes, avardab vaadet ning annab kindlust

võtta ette uusi ühiseid projekte, mis toovad kasu nii kohalikul tasandil kui ka laiemalt,“ kinnitab Kanger. Ta lisab, et kogukonnaprogrammi kaudu avanes kogukondadele võimalus olla osa millestki suuremast ja see andis koostegemise tunde – teadmise, et kultuuripealinn ei asu kusagil kaugel, vaid toimub siinsamas kohapeal.

Kogukondade kvaliteedihüpe

Piiriveere Liidri tegevjuht Endla Mitt on veendunud, et kultuuripealinnas raames korraldatavad sündmused aitavad kogukondadel end paremini pildile tuua. „Tervikuna võib öelda küll, et kultuuripealinn aitab tuua kohalikke inimesi ja neile olulisi väärtusi rohkem esile. Seejuures on kogukonnaprogrammis osalemine olnud kultuuripealinnas sündmuseid korraldavatele kogukondadele oluline tugi,“ lausub Mitt.

„Eks kultuuripealinnas sündmuste rong liigub kiiresti ja korralduse tempo on kõigi jaoks suur, aga tõelised kasud ja väärtused, mida kogukonnad sellest võitsid, ilmnevad alles siis, kui kõik settib,“ ütleb Mitt ja lisab, et kogu selle mitmekülgse koostöö mõju selgub alles mõne aasta pärast.

Mitt märkab kogukondade suuremat aktiivsust ja näeb tegutsemises kvaliteetset hüpet, mille on eestvedajatega koos läbi teinud ka mitmed kogukonnad. Heaks näiteks toob ta kogukonnaetenduse „Leevaku kullakaevur“, mida peab edulooks nii sisulise õnnestumise kui ka kohalike inimeste kaasatuse ja ühise panustamise näitena.

Koostöös peitub võti

Mil viisil on üldse võimalik ühes piirkonnas elavaid erinevate huvidega inimesi koos tegutsema panna, et sellest sünniks kasu kõigile? Üks lähenemine on tugevdada õlatunnet ja paikkonna identiteeti ning selle kaudu inimesi liites vaadata ühiselt ka laiemat pilti, mõelda suurelt. Kultuuripealinn on selles osas hea näide: Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi üleskutse korraldada kultuuripealinnas raames oma kogukonna näoga sündmus kõnetas paljusid. Valituks osutusid ideed, mille taga seisib tugev kogukond.

Üheks neist oli Otepää Külade Ühendus, kelle eestvõttel leiab juulis ja augustis aset matkasari Otepää ümbruses, kutsudes huvilisi rändama filmidest ja maalidelt tuttavatele maastikele. „Meie projekti vastu on suur huvi ja selle ettevalmistamine on hästi liitnud ka meie kogukonda. Inimesed on ise saanud rohkem teada kodukandi lugude kohta, omavahel on hakatud rohkem suhtlema ja ühine eesmärk suurendab motivatsiooni koos tegutseda,“ selgitab Otepää Külade Ühenduse projektijuht Triin Nurmsalu. „Filmi ja kunsti teema, mis Otepää ümbrusega seotud, on nii inspireeriv, et see innustab meid kõiki nüüd siinseid väärtusi ja kogu piirkonda laiemalt tutvustama.“

Nurmsalu ütleb Valgamaa näitel, et kultuuripealinnas sündmused lähevad inimestele tõepoolest korda. „Meil on hea meel, et kogukonnad kaasati kultuuripealinnas loomisse ja anti võimalus oma ideid pakuda. Inimestele annab jõudu, kui nende tegemisi märgatakse ning seeläbi kohalikele elule hoogu antakse,“ teab Nurmsalu ning lisab, et hindab kõrgelt ka koostööd projekti rahastava LEADER-programmiga. „Kui muidu on LEADER meetmed üsna reguleeritud, siis kogukonnaprogramm oli vabam ja avatum, mis andiski kogukonnale tahtmise kaasa lüüa.“

Gurmeesündmused valik

Sihtasutuse Tartu 2024 Lõuna-Eesti koordinaator Annela Laaneots, kes oli ka ühena otsustajatest Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi sündmuste ideekorje ja lõpliku valiku juures, rõõmustab kõigi kogukondade eriliste ideede üle. „Kogukonnaprogramm on mitmekülgsest kasulik rohujuuresandi programm,“ on ta veendunud. „See loob kultuuripealinnas külalistele juurdepääsu ehedatele kohalikele sündmustele ja samal ajal annab väikeste kohtade kultuurikorraldajatele juurde enesetunde, et teha ka edaspidi üheskoos ägedaid asju.“

Kogukonnasündmused oluliselt kultuuripealinnas mahukas põhiprogrammis ilmneb tema sõnul just selles väärtusruumis, milles sündmused on korraldatud. Sügav paigatunnetus, kohalike inimeste enda panus ning vahetu suhtlus loovad erilise õhustiku, mida ühelt euroopaliku kultuuriruumi piiril toimuvalt kultuuripealinnalt võikski kaugel külaline kõige rohkem oodata. „Need ongi n-õ gurmeesündmused unikaalse elamuse otsijale,“ paneb Laaneots mõjusa punkti.

Kui sinuski peitub ehedate elamuste gurmaan, võta suund Eestimaa lõunasse. Iga sündmuse õnnestumise võti peitub koostöös, aga seda võtit tuleb osata kasutada. Kogukonnasündmused korraldajad on seda oskust lihvides hoole ja armastusega ette valmistanud terve sületäie ehedaid elamusi, kohalikest gurmeest rääkimata. Tee oma valik ning näeme peagi Tartus ja Lõuna-Eestis – tänavuses Euroopa kultuuripealinnas!

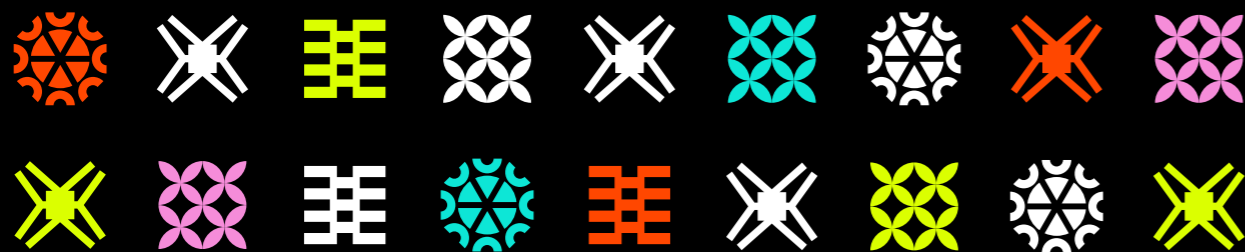
Rohkem infot aadressil
www.visitsouthestonia.com/tartu-2024/

Lõuna-Eesti kogukonnaprogramm, mis kuulub Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 põhiprogrammi, kasvas välja 2013. aastal Lõuna-Eesti LEADER-tegevusrühmade käima lükatud kollaste akende projektist „Elu kahe maailma piiril“. Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi viivad ellu Tartumaa Arenduselts, Valgamaa Partnerluskogu, Võrumaa Partnerluskogu ja Piiriveere Liider ning koostööpartneritena lõövad kaasa Tartu, Elva, Võru ja Valga linn. Sündmusi toetatakse LEADER-meetmest ning SA Tartu 2024 poolt Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammile eraldatud eelarvest. Kogukonnaprogrammi tegemistesse on partnerina kaasatud teinegi Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 projekt Tartu Maailmaülikool.

Kogukonnasündmused, mis on osaks Tartu 2024 Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammist: Jõeretkede sari „Avasta Emajõgi!“, Tartumaa toidusündmused sari „Tirin“, kogukonnalavastus „Leevaku kullakaevur“, „Seto kostipäivä aastaring“, Rõuge kogukonnafestival „Ellujäämise kunstid“, Tartumaa teemapäevad „Päritud ellujäämiskunstid“, Rõuge avatud saunade nädalavahetus „Sanna!“, ruumi-loomekonverents „Loo või loobu!“, „Taliteed Emajõe-Suursoos“, Otepää maalliliste maastike matkasari, rännaklavastus „Eedeni aed“ Luke mõisapargis, I Kodavere laalupido, dokumentaallavastus „Õhud meie vahel“, Seto tantsupido „Kad'ah kavvõkõsõ“, Navi küla kogukonnafestival, roosifestival Kaagjärvel, Peipsi Toidu Tänav 175 km, Kagu-Eesti inspiratsioonifestival „Loovus loob lootust!“, „Avastamata Antsla aarded – järved“, linnaruumilavastus „Läbi linna: Valga+Valka“.

Rohkem infot:
www.visitsouthestonia.com/tartu-2024/
tartu2024.ee/kogukonnaprogramm

Kuhu minna ja mida teha?

Millised Lõuna-Eesti kogukonnasündmused tasuks kultuuripealinna aastal enda kalendrisse märkida? Siit leiad LEADER-tegevusrühmadega koos korraldatava Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi tänavuste sündmuste lühitutvustuse.

Lõuna-Eesti kogukonnaprogrammi kuuluvad projektid*:

1. Tartumaa toidusündmuste sari „Tirin“ (alates 8.02)	11. Kogukonnalavastus „Leevaku kullakaevur“ (alates 30.07)
2. Jõeretkede sari „Avasta Emajõgi“ (alates 20.04)	12. Seto Kostipäiv (10.-11.08)
3. Rännaklavastus „Eedeni aed“ Luke mõisapargis (alates 16.05)	13. Peipsi Toidu Tänav 175 km (17.-18.08)
4. Tartumaa teemapäevad „Päritud ellujäämiskunstid“ (18.05)	14. Avastamata Antsla aarded – järved (30.-31.08)
5. I Kodavere laalupido (2.06)	15. Rõuge kogukonnafestival „Ellujäämise kunstid“ (7.09)
6. Dokumentaallavastus „Õhud meie vahel“ (alates 21.06)	16. Kagu-Eesti inspiratsioonifestival „Loovus loob lootust“ (14.09)
7. Seto tantsupidu „Kad'ah kavvökösö“ (29.06)	17. „Läbi linna: Valga+Valka“ (alates 4.10)
8. Otepää maaliliste maastike matkasari (alates 3.07)	18. Rõuge avatud saunade nädalavahetus „Sanna!“ (19.-20.10)
9. Navi küla kogukonnafestival (20.07)	* Varem on juba toimund „Taliteed Emajõe-Suursoos“ ja ruumiloome konverents „Loo või loobu!“.
10. Roosifestival Kaagjärvel (27.07)	

Evelin Leima ja Maarja Saarine
Seto tantsupidu „Kad'ah
kavvökösö“ (29.06)

Triin Nurmsalu ja Ago Arro
Otepää maaliliste maastike
matkasari (alates 3.07)

Maiki Park ja Mirelle Vetemäe
Navi küla kogukonnafestival
(20.07)

Maritta Pillaroo
Roosifestival Kaagjärvel
(27.07)

Kerli Auväärt ja Kairi Kasearu
Kogukonnalavastus „Leevaku
kullakaevur“ (alates 30.07)

Ülle Pärnoja ja Inara Luigas
Seto Kostipäiv
(10.-11.08)

Katri Kuusk
Tartumaa toidusündmuste sari
„Tirin“ (alates 8.02)

Linda Saare ja Karoliina Lass
Jõeretkede sari „Avasta Emajõgi“
(alates 20.04)

Gea Järvela ja Gaili Kangur
Rännaklavastus „Eedeni aed“
Luke mõisapargis (alates 16.05)

Triinu Akkermann
Peipsi Toidu Tänav 175 km
(17.-18.08)

Foto: Helena Sammelsco

Madis Meister ja Eleriin Seim
Kagu-Eesti inspiratsioonifestival
„Loovus loob lootust“ (14.09)

Tarmo Tagamets ja Kaspar Kurve
Avastamata Antsla aarded –
järved (30.-31.08)

Eneli Kaasik ja Kalvo Kaasik
Tartumaa teemapäevad „Päritud
ellujäämiskunstid“ (18.05)

Mikk Kirikal ja Ergo-Hart Västrik
I Kodavere laalupido
(2.06)

Mihkel Kohava ja Sandra Kartau
Dokumentaallavastus „Õhud
meie vahel“ (alates 21.06)

Rutt Riitsaar ja Kaja Kesküla
Rõuge kogukonnafestival
„Ellujäämise kunstid“ (7.09)

Jaanika Tammaru ja Merili Viks
„Läbi linna: Valga+Valka“
(alates 4.10)

Vahur Veeroja ja Eda Veeroja
Rõuge avatud saunade nädala-
vahetus „Sanna!“ (19.-20.10)